

Ympäristönsuojelu- ja jätelain mukainen valvontasuunnitelma vuosille 2024–2026

Oulun seudun ympäristötoimi -liikelaitoksen johtokunta 22.11.2023 § 107

Sisällys

1.	Johdanto.....	3
2.	Alueen ympäristöolosuhteet ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot.....	4
3.	Valvonnan tavoitteet ja toteutumisen arviointi	5
3.1	Valvonnan tavoitteet.....	5
3.2	Ympäristönsuojelulain mukainen valvontasuunnitelma ja -ohjelma.....	5
3.3	Jätelain mukainen valvontasuunnitelma	6
3.4	Toteutumisen arviointi	6
4.	Valvonnan toteuttaminen ja valvonnan maksullisuus.....	6
4.1	Valvonnan toteuttaminen.....	6
4.1.1	Valvontaohjelman mukainen määräaikaistarkastus.....	7
4.1.2	Tarkastus	7
4.1.3	Maa-aineslain mukaiset tarkastukset.....	8
4.1.4	Vuosiraportointi, tarkkailutulosten seuranta, päätöksissä ja asetuksissa edellytetyt selvitykset.....	8
4.2	Valvonnan maksullisuus	9
4.2.1	Ympäristönsuojelulaki.....	9
4.2.2	Jätelaki.....	9
4.2.3	Maa-aineslaki	10
5.	Toimintojen riskinarviointi	10
5.1	Ympäristönsuojelulain mukaiset kohteet.....	10
5.2	Jätelain mukaiset kohteet	11
6.	Ympäristönsuojelulain mukainen valvonta.....	12
6.1	Ympäristöluvanvaraiset, rekisteröitävät ja yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvat kohteet	12
6.2	Kertaluonteinen ilmoituksenvarainen toiminta	13
6.3	Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta	14
6.3.1	Talousjätevesien käsittelyjärjestelmien valvonta.....	14
6.3.2	Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014).....	14
6.3.3	Eräiden orgaanisia liuottimia käyttävien toimintojen ja laitosten valvonta.....	15
6.3.4	Otsonikerrosta heikentävien aineiden käytön valvonta	15
6.3.5	Ympäristönsuojelumääräysten valvonta	15
6.3.6	Ilmanlaadun seuranta.....	15
6.3.7	Määräys pilaantumisen ehkäisemiseksi YSL 180 §	16
6.3.8	Ympäristön tilan seuranta.....	16

7.	Jätelain valvonta	16
7.1	Jätelain 100 §:n mukaiset kohteet.....	16
7.2	Jätteiden kansainväliset siirrot	17
7.3	Jätelain 124 §:n mukaiset tarkastukset.....	17
7.4	Jätelain yleinen valvonta	17
8.	Muun lainsäädännön mukainen valvonta.....	18
8.1	Maa-aineslain valvonta	18
8.2	Vesilain valvonta.....	18
8.3	Vesihuoltolain valvonta.....	19
8.4	Maastoliikenne- ja vesiliikennelain valvonta	19
8.5	Kemikaalilain valvonta.....	19
8.6	Merenkulun ympäristönsuojelulain valvonta	19
8.7	Luonnonsuojelulain valvonta.....	20
9.	Valvonnan organisointi ja resurssit	20
9.1	Henkilöstöresurssit	20
9.2	Priorisointi.....	21
9.3	Viranomaisten välinen yhteistyö	21
9.4	Tietojärjestelmät.....	21

1. Johdanto

Ympäristönsuojelulain (527/2014, YSL) 167 §:n mukaan valvontaviranomaisen on järjestettävä ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä, tehokasta ja se perustuu ympäristöriskien arviointiin. Laki mahdollistaa tehtävien asettamisen tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämätöntä tehtävien hoitamiseksi asianmukaisesti.

Ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava säännöllistä valvontaa varten valvontasuunnitelma. Suunnitelmassa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan resursseista ja keinoista. Suunnitelmassa on kuvattava valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet ja valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Valvontasuunnitelma on tarkastettava säännöllisesti. Valvontasuunnitelman pohjalta laaditaan vuosittainen tarkempi valvontaohjelma. Ympäristönsuojelulain 205 §:n nojalla ympäristönsuojeluviranomaisella on oikeus periä maksua valvontaohjelmaan perustuvavasta säännöllisestä valvonnasta ja määräaikaistarkastuksista.

Jätelain (646/2011, JL) 124 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava säännöllistä valvontaa varten valvontasuunnitelma. Jätelain valvontasuunnitelma ohjaa jätelain mukaista säännöllistä valvontaa. Valvontasuunnitelma käsittää toiminnot, joissa syntyy vaarallista jätettä, harjoitetaan jätteen ammattimaista keräystä tai toteutetaan jätteen kansainvälisiä siirtoja. Valvontasuunnitelma perustuu arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista. Suunnitelma on arvioitava uudelleen vähintään joka kolmas vuosi. Jätelain 144 §:n mukaan ympäristönsuojeluviranomaisella on oikeus periä maksua valvontasuunnitelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta ja määräaikaistarkastuksista.

Oulun seudun ympäristötoimessa valvontasuunnitelmat on yhdistetty ja laadittu vuosille 2024–2026. Ympäristönsuojeluviranomaisen valvontatyön kokonaisuuden hallinnan vuoksi valvontasuunnitelmaan sisältyy myös muiden säädösten mukaiset valvontatehtävät.

Oulun seudun ympäristötoimi -liikelaitoksen johtokunta toimii alueellisena ympäristönsuojeluviranomaisena Oulun kaupungin sekä Hailuodon, Kempeleen, Limingan, Lumijoen, Muhoksen ja Tyrnävän kuntien alueella. Käytännön toiminnasta vastaa johtokunnan alaisuudessa toimiva Oulun seudun ympäristötoimi.

2. Alueen ympäristöolosuhteet ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot

Oulun seudun ympäristötoimen toimialue kattaa Oulun kaupungin sekä Hailuodon, Kempeleen, Limingan, Lumijoen, Muhoksen ja Tyrnävän kunnat. Toimialueen kokonaispinta-ala on 6 370 km², josta maata on 2 736 km², merialuetta 1 725 km² ja sisävesiä 104 km². Toimialueen asukasluku oli vuoden 2022 lopussa 259 796.

Oulun seutu kuuluu keskiboreaaliseen ilmastovyöhykkeeseen. Alueen maaperä on pääosin mannerjäätikön irrottamaa, kuljettamaa ja eri tavoin kerrostamaa moreenia. Vyöhykkeellä on runsaasti soita ja puusto on vähäisempää kuin etelämpänä. Alue on voimakkaan maankohoamisen aluetta. Oulun seudun kallioperän ikä- ja kivilajivaihtelu on Suomen oloissa harvinaisen monipuolista. Toimialueella esiintyy muinaisen Litorinameren peittämille alueille tyypillisiä happamia sulfaattimaita. Lisäksi rikkipitoisia sedimenttejä esiintyy mustaliusketta sisältävän kallioperän läheisyydessä. Happamat sulfaattimaat ja mustaliuskeet voivat aiheuttaa happamuuskuormitusta ihmistoiminnan seurauksena.

Toimialueella on merialuetta, virtavesiä sekä järviä ja lampia. Rannikko on Oulun seudulla melko avoin ja saaria on vähän. Merialue on matalaa ja koostuu suojaisista lahdistä sekä Hailuodon takaisesta syvemmästä avomerestä. Merialueelle on ominaista alhainen suolapitoisuus ja pitkä jääpeitteinen kausi. Perämeren vaikutus näkyy alueen ilmastossa lämmittäen syksyjä ja viilentäen kevättä ja alkukesää. Perämereen laskee yhdeksän jokea. Järviä Oulun seudulla on suhteellisen vähän, yli yhden hehtaarin suuruisia järviä ja lampia on noin 370.

Jokien vesi on luonnostaan humuspitoista ja tummaa ja merialueen mataluuden seurauksena jokivesi kulkeutuu sekoittumattomana kauas ulapalle. Merkittävä osa alueen järvistä on luonnostaan myös ruskeavetisiä ja humuspitoisia. Kirkkaita, hiekkapohjaisia järviä tavataan harjualueilla ja -selänteillä. Vesirakentaminen on muuttanut alueen vesistöjen luonnetta. Oulun seudulla keskeisimmät vesienhoidon haasteet ovat rehevöityminen ja paikoin maaperästä johtuva vesistöjen happamoituminen.

Meriveden ekologinen tila on Oulun edustalla luokiteltu pääosin välttävään luokkaan, muualla tyydyttävään. Oulujoen yläosan ekologinen tila on hyvä, mutta joen alaosaan kohti tila heikkenee tyydyttävään luokkaan. Sanginjoen ja Naamanjoen ekologinen tila on tyydyttävä. Muhosjoki, Kutujoki ja Utosjoki ovat hyvässä ekologisessa tilassa. Ympäristötoimen toimialueella on yhteensä 43 vesienhoidossa luokiteltua järveä. Järvistä yhdeksän on luokiteltu ekologiselta tilaltaan erinomaiseksi, 22 on luokiteltu hyväksi, kahdeksan tyydyttäväksi ja neljä välttäväksi.

Oulun seudun pohjavesialueiden pinta-ala on noin 480 km². Pohjavesialueita on yhteensä 52 ja niistä 23 on luokiteltu 1-luokkaan, 25 on luokiteltu 2-luokkaan ja neljä aluetta kuuluu E-luokkaan, eli ovat alueita, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemit ovat suoraan riippuvaisia. Erilaiset ihmistoiminnot muodostavat riskin pohjaveden laadulle ja määrälle. Riskikohteiksi on

Oulun seudulla luokiteltu kuusi ja selvitetäviksi kohteiksi 11 pohjavesialuetta. Kemiallisesti huonoon tilaan ei ole luokiteltu yhtään pohjavesialuetta.

Toimialueella on runsaasti erilaisia valtakunnallisia luonnonsuojeluohjelmien kohteita: harjuja, lehtoja, lintuvesiä, soita ja rantoja sekä maisemakokonaisuuksia ja vanhoja metsiä. Ympäristövaikutuksilta herkkiä alueita ovat pohjavesialueet, pintavedet ja luonnonsuojelualueet.

Toimialueella on tiivistä kaupunkiympäristöä, maaseutua ja rakentamatonta luonnonympäristöä. Ympäristökuormitus ja olosuhteet vaihtelevat alueittain, mutta kokonaisuutena tarkastellen ympäristön tilaa voidaan pitää hyvänä. Ympäristökuormituksen painopiste on siirtynyt suurista yksittäisistä päästölähteistä monen pienemmän tekijän yhteisvaikutukseen. Maaperän pilaantuminen, pohjavesien suojelu, meluhaitat ja jätekysymykset nousevat aika ajoin esille kaikissa alueen kunnissa. Ympäristön tilan turvaamisen ja viihtyisyyden ylläpitämisen kannalta ennaltaehkäisevän ja ympäristövastuullisen toiminnan merkitys korostuu suhteessa jälkivalvontaan.

3. Valvonnan tavoitteet ja toteutumisen arviointi

3.1 Valvonnan tavoitteet

Ympäristönsuojeluviranomaisen valvonnan tavoitteena on varmistaa lainsäädännön ja lupaehtojen noudattaminen ja sitä kautta ennalta ehkäistä ympäristöhaittoja. Valvonnan tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Laadukas valvonta edellyttää, että valvontatoimenpiteet hoidetaan huolellisesti, epäkohtiin puututaan ajoissa ja tehokkaasti ja että valvontaan on osoitettu riittävät resurssit. Valvonnassa noudatetaan hyvän hallinnon periaatteita ja viranomaisen toiminta on puolueetonta, yhdenvertaista ja avointa.

Tarkastustoiminnan säännöllisyys perustuu valvontasuunnitelmaan ja -ohjelmaan. Suunnitelmallisen valvonnan kautta saavutetaan riittävä tarkastustiheys toiminnoille ja varmistetaan toiminnanharjoittajien kesken tasaveroinen tarkastuskäytäntö. Valvontatoimenpiteiden (mm. määräaikaistarkastusten) tarpeellisuus ja aikataulu määritellään toiminnasta ympäristölle ja terveydelle aiheutuvien riskien perusteella (riskinarviointi). Riskinarviointiin perustuen valvonta on tiheintä ympäristövaikutuksiltaan merkittävimpien ja riskeiltään suurimpien kohteiden osalla.

3.2 Ympäristönsuojelulain mukainen valvontasuunnitelma ja -ohjelma

Ympäristönsuojelulain mukainen valvontasuunnitelma laaditaan kolmen vuoden välein ja hyväksytään Oulun seudun ympäristötoimi -liikelaitoksen johtokunnassa. Valvontasuunnitelmaa toteuttava vuosittain laadittava valvontaohjelma (YSL 169 §), ohjaa ympäristönsuojelulain mukaista määräaikaivalvontaa. Valvontaohjelma koostuu Oulun seudun ympäristötoimi -liikelaitoksen johtokunnan hyväksymästä julkisesta valvontaohjelman yhteenvedosta ja ei julkisesta yksityiskohtaisesta valvontataulukosta.

Valvontaohjelman yhteenveto sisältää toimialakohtaisen valvontaluokan sekä vuoden aikana toimialalle suuntautuvien määräaikaistarkastusten määrän. Ei julkinen valvontaohjelma sisältää tiedot kohdekohtaisesti mm. riskiarviointiin perustuvan valvontaluokan, tiedot suunnitelluista ja toteutuneista tarkastuksista sekä vuosiraporttien toimittamisesta. Valvontaohjelma päivittyy ajantasaisesti mm. uusien ja poistuvien toimintojen sekä valvontatietojen osalta.

3.3 Jätelain mukainen valvontasuunnitelma

Jätelain mukaisen valvontasuunnitelman periaatteet tarkastetaan kolmen vuoden välein ja hyväksytään Oulun seudun ympäristötoimi -liikelaitoksen johtokunnassa yhdessä ympäristönsuojelulain mukaisen valvontasuunnitelman kanssa. Tämän lisäksi johtokunta hyväksyy vuosittain ympäristönsuojelulain valvontaohjelman hyväksymisen yhteydessä jätelain valvontasuunnitelman tulevan vuoden jätelain mukaisesta valvonnasta. Viranhaltijoilla on käytössä myös ei julkinen yksityiskohtainen valvontataulukko, joka päivittyy ajantasaisesti mm. uusien ja poistuvien toimintojen sekä valvontatietojen osalta. Valvontasuunnitelma ohjaa jätelain mukaista määräaikaivalvontaa.

3.4 Toteutumisen arviointi

Ympäristönsuojelulain valvontaohjelman ja jätelain valvontasuunnitelman toteutumista seurataan jatkuvatoimisesti. Seurannassa käytetään apuna Power BI -työkalua. Seurannassa arvioidaan suunnitelmallisen valvonnan toteutumista ja yksikön resursseja suunnitelmallisen valvonnan toteuttamiseen huomioiden vuoden muu työkuorma. Toteuma käydään läpi neljännesvuosittain yksikköpalaverissa. Ympäristönsuojelulain valvontaohjelman toteuma raportoidaan Oulun kaupunginhallitukselle ympäristötoimen tilinpäätöksen toiminnallisten tavoitteiden yhteydessä. Oulun seudun ympäristötoimi -liikelaitoksen johtokunnalle valvontaohjelman ja -suunnitelman toteuma raportoidaan vuosittain.

4. Valvonnan toteuttaminen ja valvonnan maksullisuus

4.1 Valvonnan toteuttaminen

Keskeisin valvonnan keino on kohteiden säännöllinen valvonta. Säännölliseen valvontaan kuuluvat toiminnan aloitustarkastus, suunnitellut määräaikaistarkastukset sekä luvassa/päätöksessä/asetuksessa määrättyjen selvitysten, vuosiraporttien ja tarkkailutulosten tarkastaminen sekä toiminnan lopettamiseen liittyvä tarkastus. Toimintojen valvontaa tehdään myös saapuneiden ilmoitusten sekä toiminnassa ilmenneiden poikkeuksellisten tilanteiden takia.

Kohteen tarkastustiheys määräytyy riskinarvioinnin perusteella annetun valvontaluokan mukaan. Yksittäisen kohteen valvontaväliä voidaan tihentää tai harventaa valvonnassa tehtyjen havaintojen perusteella tai toiminnan sijaintipaikan vuoksi (esim. sijainti pohjavesialueella). Valvontavälin muutos kirjataan tarkastuskertomukseen ja päivitetään valvontaohjelmaan sekä tietojärjestelmään kohteen valvontatietoihin. Ensimmäinen valvontaohjelman mukainen tarkastus tehdään

pääsääntöisesti vuoden sisällä lupa- tai ilmoituspäätöksen myöntämisestä, toiminnan rekisteröimisestä tietojärjestelmään tai toiminnan käynnistyessä. Tämän jälkeen valvontaohjelman mukaisia tarkastuksia tehdään kohteen valvontaluokan mukaisin määräajoin, ellei tarvetta muuhun ilmene. Valvontaohjelman mukainen tarkastus tehdään myös toiminnan päättymisen yhteydessä. Lupahakemuksen ja ilmoituksen käsittelyyn liittyvät tarkastukset ovat osa päätösvalmistelua, eivätkä sisälly suunnitelmalliseen valvontaan.

4.1.1 Valvontaohjelman mukainen määräaikaistarkastus

Määräaikaistarkastuksen ajankohta sovitaan toiminnanharjoittajan kanssa etukäteen ja tarkastuksen sisältö ilmoitetaan toiminnanharjoittajalle lähetettävässä asialistassa.

Yksittäinen tarkastus voi olla koko kohteen tarkastaminen tai keskittyä jonkin osa-alueen tarkastamiseen. Tarkastuksella käydään läpi mm. laitoksen toiminta ja tilat, ympäristöolosuhteet, laitoksen ympäristöluvan/ilmoituspäätöksen määräysten noudattaminen/rekisteröityjen laitosten asetusten noudattaminen, tarkkailu- ja kirjanpito tiedot, selvitykset ja sopimukset, toiminnasta aiheutuneet mahdolliset valitukset ja poikkeukselliset tilanteet. Tarkastus voi sisältää kohteen kuvaamista (valokuvat, drone, videot), näytteenottoa ja mittauksia. Tarkastus voi olla osittain järjestetty myös etätarkastuksena esim. asiakirjojen tarkastamisen osalta.

Määräaikaistarkastus koostuu tarkastukselle valmistautumisesta, tarkastuksesta (asiakirjatarkastus + kohteen tarkastus), mahdollisten lisätietojen ja selvitysten pyytämisestä, tarkastuskertomuksen laatimisesta sekä tietojen kirjaamisesta tietojärjestelmiin.

Tarkastuksen jälkeen laaditaan viipymättä kirjallinen tarkastuskertomus, jossa kuvataan tarkastuksen kulku ja tarkastuksella tehdyt keskeiset havainnot. Tarkastuskertomukseen kirjataan myös jatkotoimenpiteet esim. mikäli tarkastuksen pohjalta annetaan asianosaisille kehotuksia tai selvityspyyntöjä. Tarkastuskertomus annetaan tiedoksi tarkastuksella läsnäoloon oikeutetuille asianosaisille. Tarkastuksen jälkeen tehdään edellytettyjen toimenpiteiden jälkivalvontaa.

Määräaikaistarkastuksia ovat toiminnan aloitustarkastus, valvontaohjelman mukaiset suunnitelmalliset tarkastukset ja toiminnan lopettamiseen liittyvä tarkastus.

4.1.2 Tarkastus

Tarkastuksen ajankohta sovitaan yleensä etukäteen asianosaisen (esim. toiminnanharjoittaja, alueen haltija) kanssa ja tarkastuksen sisältö ilmoitetaan asianosaiselle. Tarkastus voidaan tehdä myös ilman etukäteisilmoitusta, silloin kun ilmoittamisen arvioidaan vaarantavan tarkastuksen tarkoituksen toteutumisen.

Tarkastuksella asianosaisella on oikeus olla läsnä ja esittää kysymyksiä ja mielipiteitä tarkastukseen liittyvistä seikoista. Tarkastuksella asianosaiselle kerrotaan tarkastuksen tavoitteista, sen suorittamisesta ja jatkotoimenpiteistä aina kun se on mahdollista. Tarkastus voi sisältää kohteen kuvaamista (valokuvat, drone, videot), näytteenottoa ja mittauksia.

Tarkastuksen jälkeen tarkastuksesta laaditaan viipymättä kirjallinen tarkastuskertomus, jossa kuvataan tarkastuksen kulku ja tarkastuksella tehdyt keskeiset havainnot. Tarkastuskertomukseen kirjataan myös jatkotoimenpiteet esim. mikäli tarkastuksen pohjalta annetaan asianosaisille kehoituksia tai selvityspyyntöjä. Tarkastuskertomus annetaan tiedoksi tarkastuksella läsnäoloon oikeutetuille asianosaisille. Tarkastuksen jälkeen tehdään edellytetyjen toimenpiteiden jälkivalvontaa.

4.1.3 Maa-aineslain mukaiset tarkastukset

Tarkastuksen ajankohta sovitaan pääsääntöisesti etukäteen toiminnanharjoittajan kanssa. Tarkastus voidaan tehdä myös ilman etukäteisilmoitusta, silloin kun ilmoittamisen arvioidaan vaarantavan tarkastuksen tarkoituksen toteutumisen.

Ennen ottotoiminnan aloittamista suoritetaan alueella aloitustarkastus, jossa käydään läpi ottoluvan lupamääräykset ja ottoalueen merkitseminen maastoon. Ottotoiminnan aikana alueelle tehdään tarkastus pääsääntöisesti vähintään kerran vuodessa. Tarkastuksella käydään läpi ottotoiminta, lupapäätöksen määräysten noudattaminen, tarkkailu- ja kirjanpitotiedot, selvitykset ja sopimukset, toiminnasta aiheutuneet mahdolliset valitukset ja poikkeukselliset tilanteet. Toiminnan päätyttyä alueelle tehdään lopputarkastus, jossa hyväksytään mm. ottoalueen maisemointityöt.

Tarkastus koostuu tarkastukselle valmistautumisesta, tarkastuksesta (asiakirjatarkastus + kohteen tarkastus), mahdollisten lisätietojen ja selvitysten pyytämisestä, tarkastuskertomuksen laatimisesta sekä tietojen kirjaamisesta tietojärjestelmiin.

Tarkastuksen jälkeen tarkastuksesta laaditaan viipymättä kirjallinen tarkastuskertomus, jossa kuvataan tarkastuksen kulku ja tarkastuksella tehdyt keskeiset havainnot. Tarkastuskertomukseen kirjataan myös jatkotoimenpiteet esim. mikäli tarkastuksen pohjalta annetaan asianosaisille kehoituksia tai selvityspyyntöjä. Tarkastuskertomus annetaan tiedoksi tarkastuksella läsnäoloon oikeutetuille asianosaisille. Tarkastuksen jälkeen tehdään edellytetyjen toimenpiteiden jälkivalvontaa.

4.1.4 Vuosiraportointi, tarkkailutulosten seuranta, päätöksissä ja asetuksissa edellytetyt selvitykset

Lupamääräykset tai toimintaa ohjaavat asetukset voivat velvoittaa toiminnasta tehtävään vuosiraportointiin. Vuosiraportti on yleensä edellytetty toimittamaan seuraavan vuoden helmimaaliskuun loppuun mennessä valvovalle viranomaiselle. Vuosiraportin tarkastaminen on osa ympäristönsuojelulain mukaista maksullista valvontaa.

Vuosiraporttien lisäksi päätöksissä tai asetuksissa saatetaan velvoittaa toiminnanharjoittajaa suorittamaan tarkkailua esimerkiksi pinta- tai pohjaveden tai jätevesien seuraamiseksi. Tulokset veloitetaan toimittamaan valvontaviranomaiselle tarkastettavaksi välittömästi niiden valmistuttua ja/tai yhteenvetoraporttina. Tarkkailutulokset tarkastetaan niiden saavuttua ja tuloksia verrataan

luvassa annettuihin raja-arvoihin, yleisiin raja- tai ohjearvoihin sekä aiempiin tarkkailutuloksiin. Tulosten perusteella ryhdytään tarvittaessa valvontatoimenpiteisiin. Ympäristöluvanvaraisten, ilmoituksenvaraisen ja rekisteröitävien toimintojen tarkkailutulosten tarkastaminen on osa ympäristönsuojelulain mukaista maksullista valvontaa ja käsittelystä peritään voimassa olevan taksan mukainen maksu.

Päätökset voivat sisältää lisäselvitysten tekemiseen velvoittavia lupamääräyksiä, joihin yleensä liittyy määräaika. Näiden selvitysten valvonta on keskeinen osa lupavalvontaa. Valvonta koostuu määräajan noudattamisen valvonnasta ja selvitysten riittävyyden arvioinnista. Selvitysten perusteella harkitaan, onko tarve valvonnallisille jatkotoimenpiteille. Selvitysten käsittely on osa ympäristönsuojelulain mukaista maksullista valvontaa ja käsittelystä peritään voimassa olevan taksan mukainen maksu.

4.2 Valvonnan maksullisuus

Maksun suuruudet ja niiden perusteet määritetään voimassa olevassa taksassa. Toiminnanharjoittajat ja asianosaiset ovat oikeutettuja saamaan tietoonsa oman toimintansa valvontamaksun määräytymisen perusteet.

4.2.1 Ympäristönsuojelulaki

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun valvontaohjelmassa esitetyistä säännöllisen valvonnan toimenpiteistä (YSL 205 § 2 mom.). Maksu voidaan periä luvanvaraisen, ilmoituksenvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkastuksista ja muusta valvontaohjelmaan perustuvasta valvonnasta. Oulun seudun ympäristötoimessa säännölliseen valvontaan katsotaan kuuluvan toiminnan aloittamistarkastus, toiminnan lopettamiseen liittyvä tarkastus, suunnitellut määräaikaistarkastukset, tarvittavat uusintatarkastukset sekä luvassa määrättyjen selvitysten, vuosiraporttien ja tarkkailutulosten tarkastaminen.

Valvontamaksua voidaan periä myös onnettomuus-, haitta- ja rikkomuspohjaisesti. Maksullisia ovat tällöin tarkastukset, jotka johtavat kehotuksen antamiseen (YSL 169 §) sekä kehotuksen, hallintopakkomääräyksen (YSL 175, 176 §) tai keskeytyksen (YSL 181 §) noudattamisen valvomiseksi tarpeellisista tarkastuksista tai muista toimenpiteistä. Tältä osin maksullisuus koskee kaikkea toimintaa.

4.2.2 Jätelaki

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun valvontasuunnitelmassa esitetyistä säännöllisen valvonnan toimenpiteistä (JL 144 § 2 mom.). Maksua voidaan periä jätehuoltorekisteriin merkityn jätteenkeräystoiminnan tai jätteiden kansainvälisten siirtojen valvomiseksi tehdyistä määräaikaistarkastuksista ja muusta valvontasuunnitelmaan perustuvasta valvonnasta.

Valvontamaksua voidaan periä myös tarkastuksista ja valvontatoimista, jotka ovat tarpeen roskaantuneen alueen siivoamista koskevan määräyksen (JL 75 §), yksittäisen määräyksen (JL 125§) tai rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemiseksi annettavan määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

4.2.3 Maa-ainelaki

Maa-ainelain (555/1981, MAL) valvonnasta peritään vuotuista valvontamaksua jälkihoitotöiden hyväksymiseen saakka (MAL 23 §, MRL 145 §). Maksu perustuu vuotuisen ottomäärään ja ottoalueen pinta-alaan. Yhteisluvan osalta valvontamaksussa huomioidaan voimassa olevan taksan mukaisesti ympäristöluvan valvontamaksu. Maksua peritään tämän lisäksi suunnitelmallisesta valvonnasta poikkeavista valvontatarpeista kuten vakuuksiin liittyvistä muutoksista sekä pakkokeinopäätöksistä.

5. Toimintojen riskinarviointi

5.1 Ympäristönsuojelulain mukaiset kohteet

Toimialat on sijoitettu valvontaluokkiin toimialan ominaisten riskien perusteella. Riskinarvioinnissa on tarkasteltu toimialan riskeistä päästöjä ilmaan, maaperään, pinta- ja pohjavesiin sekä viemäriin, jätteitä ja roskaantumista, kemikaalien varastointia ja käsittelyä, melua ja tärinää sekä kohtuutonta rasiutusta naapurustolle. Kaikille toimialoille on arvioitu riskien toteutumisen todennäköisyys ja merkittävyys. Riskin suuruus on saatu riskin todennäköisyyden ja pilaantumisen merkittävyyden yhdistelmänä käyttäen arvioinnissa kolmiportaista riskitaulukkoa. Arvioinnin perusteella toimialoille on saatu valvontaluokka.

Toimialakohtaisen riskinarvioinnin jälkeen jokaiselle kohteelle on tehty tarkempi riskinarviointi kohdekohtaisten ominaisuuksien perusteella. Kohdekohtaisessa arvioinnissa on huomioitu toimialakohtaisen arvioinnin lisäksi kohteen sijainnin tuomat riskit esim. toiminnan sijoittuminen luokitellulle pohjavesialueelle, toiminnan läheisyydessä sijaitsevat häiriintyvät kohteet ja toimintaan liittyvät riskit mm. toiminnan laajuus sekä kohteen aiemmat valvontatoimet mm. lupamääräysten noudattaminen ja havaitut puutteet toiminnassa. Arvioinnin perusteella kohteelle on saatu valvontaluokka, joka voi poiketa toimialakohtaisesta luokituksista.

Ympäristötoimessa valvontaluokkia on käytössä viisi. Valvontaluokat ovat I, II, III, IV ja V. Valvontaluokan mukaisesti määräaikaistarkastusten väli on yksi, kaksi, kolme, neljä tai viisi vuotta tai harvemmin.

Taulukko 1. Ympäristönsuojelulain mukaisten kohteiden valvontaluokat toimialoittain. Valvontaväli: luokka I = 1 vuosi, luokka II = 2 vuotta, luokka III = 3 vuotta, luokka IV = 4 vuotta ja luokka V = 5 vuotta tai harvemmin. (Tilanne 31.10.2023)

Toimiala	Valvontaluokka	Ympäristölupa	Rekisteröinti	Ilmoitusmenettely	Yhteensä
Metsäteollisuus	III	1	-	1	2
Metalliteollisuus	III	2	-	-	2
Energian tuotanto	V	3	9	-	12
Kemikaalien tai polttoaineiden varastointi	IV	14	78	-	92
Haihtuvia orgaanisia yhdisteitä käyttävä toiminta	V	1	3	-	4
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maa-aineksen otto	V	19	8	-	27
Mineraalituotteiden valmistus	V	8	5	-	13
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	IV	2	-	-	2
Eläinsuojat	V	48	-	7	55
Liikenne	IV-V	6	-	-	6
Jäte- ja vesihuolto	I-V	83	-	-	83
Ampumaradat	V	21	-	-	21
Krematoriot	IV	4	-	-	4
Yhteensä		212	103	8	323

5.2 Jätelain mukaiset kohteet

Jätelain mukaisessa riskinarvioinnissa painottuvat samat kriteerit kuin ympäristönsuojelulain mukaisessa riskinarvioinnissa. Tarkastustiheyttä arvioitaessa kiinnitetään huomiota toiminnan laajuuteen, kerättäviin jakeisiin ja toiminnasta aiheutuvaan pilaantumisen vaaraan. Jätteiden keräystoiminnan riskit ovat yleensä arvioitu suhteellisen vähäisiksi, vaarallisen jätteen keräystoimintaa ja jätteiden kansainvälisiä siirtoja valvontaan osana ympäristönsuojelulain mukaista kohteiden valvontaa.

6. Ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

6.1 Ympäristöluvanvaraiset, rekisteröitävät ja yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvat kohteet

Oulun seudun ympäristötoimen toimialueella on 323 kpl toimintoa, joiden valvontavastuu kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Näistä luvitettuja on 212 kpl, rekisteröityjä 103 kpl ja yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvia toimintoja 8 kpl (taulukko 2). Suurimpia toimialoja ovat kemikaalien ja polttoaineiden varastointi (jakeluasemat), laitos- ja ammattimainen jätteenkäsittely sekä eläinsuojat. Ympäristönsuojelulain mukaista säännöllistä valvontaa tehdään myös maa-ainesten ottoalueilla, joille on myönnetty yhteislupa tai erillinen ympäristölupa. Yhteislupia ympäristötoimen toimialueella on 27 kpl (tilanne 31.10.2023).

Taulukko 2. Oulun seudun ympäristötoimen määräaikaivalvontaan kuuluvat ympäristöluvanvaraiset, ilmoituksenvaraiset ja rekisteröidyt kohteet kunnittain 31.10.2023.

Ympäristöluvanvaraiset laitokset	Hailuoto	Kempele	Liminka	Lumijoki	Muhos	Oulu	Tyrnävä	Kohteet
Metsäteollisuus	0	0	0	0	0	1	0	1
Metalliteollisuus	0	1	0	0	0	1	0	2
Energian tuotanto	0	3	0	0	0	0	0	3
Kemikaalien ja polttoaineiden varastointi	2	2	0	1	0	9	0	14
Haihtuvia orgaanisia yhdisteitä käyttävä toiminta	0	0	0	0	0	1	0	1
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maa-ainesten otto	0	0	3	1	4	9	2	19
Mineraalituotteiden valmistus	0	1	0	0	0	7	0	8
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	0	0	0	0	0	2	0	2
Eläinsuojat	6	1	5	4	12	16	4	48
Liikenne	1	0	1	0	0	4	0	6
Jäte- ja vesihuolto	3	3	7	3	8	56	3	83
Ampumaradat	2	1	1	1	2	12	2	21
Krematoriot	0	0	0	0	0	4	0	4
Yhteensä	14	12	17	10	26	122	11	212

Ilmoituksenvaraiset toiminnot	Hailuoto	Kempele	Liminka	Lumijoki	Muhos	Oulu	Tyrnävä	Kohteet
Metsäteollisuus	0	0	0	0	0	1	0	1
Eläinsuojat	0	0	0	2	3	1	1	7
Yhteensä	0	0	0	2	3	2	1	8
Rekisteröidyt toiminnot	Hailuoto	Kempele	Liminka	Lumijoki	Muhos	Oulu	Tyrnävä	Kohteet
Energian tuotanto	0	0	0	0	1	7	1	9
Kemikaalien ja polttoaineiden varastointi	1	2	5	1	4	61	4	78
Asfalttiasemat	1	0	0	1	0	5	1	8
Tekstiilien laitosmainen käsittely	0	1	0	0	0	2	0	3
Mineraalituotteiden valmistus	0	0	1	0	0	4	0	5
Yhteensä	2	3	6	2	5	79	6	103
Kaikki yhteensä	16	15	23	14	34	203	18	323

6.2 Kertaluonteinen ilmoituksenvarainen toiminta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviin kuuluvia ilmoitusvelvollisia toimintoja ovat ympäristönsuojelulain 118–120 §:n mukaiset tilanteet. Ilmoituksesta tehtävässä päätöksessä annetaan tarpeelliset määräykset mm. toiminnasta aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä, jätehuollosta, toiminnan tarkkailusta, tiedottamisesta ja tarvittaessa vakuuden asettamisesta.

Tilapäisestä erityisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttavasta toiminnasta (YSL 118 §) on tehtävä kirjallinen ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Meluilmoituksia tulee käsittelemään vuosittain n. 60–70 kpl. Meluilmoituksissa on usein kyse lyhytaikaisesta toiminnasta ja valvontaviranomaisten mahdollisuudet puuttua päätöksen vastaiseen tilanteeseen ovat rajallisia. Valvontaa suoritetaan pääsääntöisesti tarkkailutulosten tarkastamisen avulla sekä saapuneiden haittailmoitusten tai yhteydenottojen pohjalta. Ympäristönsuojeluviranomaisella on myös tarkastusoikeus, mutta tarkastukset ovat meluilmoitusten osalta harvinaisia. Tarvittaessa ympäristönsuojeluviranomainen voi tehdä melumittauksia.

Koeluontoisen lyhytaikaisen toiminnan (YSL 119 §) tarkoituksena on esim. kokeilla raaka- tai polttoainetta, puhdistuslaitetta tai jätteenkäsittelymenetelmää. Koetoimintailmoituksia tulee käsittelemään muutamia vuosittain. Valvontaa suoritetaan pääsääntöisesti tarkkailutulosten tarkastamisen avulla sekä saapuneiden haittailmoitusten tai yhteydenottojen pohjalta.

Ympäristönsuojeluviranomaisella on myös tarkastusoikeus, mutta tarkastukset ovat koeluontoisen toiminnan osalta harvinaisia toiminnan lyhyen keston vuoksi.

YSL 120 §:n nojalla myös muiden kuin luvan- ja yleisenilmoituksen varaisen ja rekisteröitävien toimintojen on tehtävä ilmoitus onnettomuudesta, toimintahäiriöstä tai muusta ennakoimattomasta tilanteesta, josta saattaa aiheutua ympäristöpilaantumisen vaaraa tai poikkeuksellinen jätehuoltotilanne. Poikkeuksellinen tilanne vaatii pääsääntöisesti tarkastuksen tekemisen tilanteen selvittämiseksi ennen ilmoituksen johdosta tehtävää päätöstä. Päätöstä ja siinä annettuja määräyksiä valvotaan ja jälkitarkastuksia tehdään tarpeen mukaan. Poikkeukselliset tilanteet ovat hyvin harvinaisia.

6.3 Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

6.3.1 Talousjätevesien käsittelyjärjestelmien valvonta

Ympäristönsuojelulain (155 §) mukaan jätevedet tulee käsitellä niin, ettei niistä aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa. Pohjavesialueilla ja alle 100 metrin etäisyydellä vesistöistä sijaitsevien rakennusten jätevesijärjestelmien tuli täyttää ympäristönsuojelulaissa, hajajätevesiasetuksessa ja ympäristönsuojelumääräyksissä jäteveden käsittelylle asetetut vaatimukset 31.10.2019. Uusilta järjestelmiltä tätä on vaadittu jo vuodesta 2004 alkaen. Muilla alueilla sijaitsevat jätevesien käsittelyjärjestelmät on kunnostettava puhdistusvaatimusten mukaisiksi remontin yhteydessä.

Ympäristötoimi antaa kiinteistökohtaista neuvontaa jätevesien käsittelyyn säännöllisesti ja tarvittaessa lausuu rakennuslupahankkeisiin liittyen. Jätevesijärjestelmien valvontaa toteutetaan poikkeamishakemusten valvonnan sekä yleisöilmoitusten pohjalta. Resurssien salliessa valvontaa tullaan suorittamaan projektiluontoisesti alue kerrallaan. Projektiluontoinen valvonta aloitetaan herkimmillä alueilla.

6.3.2 Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014)

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo ns. nitraattiasetuksen noudattamista. Valvontaan kuuluu mm. lantaloiden asianmukaisuus ja varastointitilavuuden riittävyys sekä lannan levitysaikojen noudattaminen. Ympäristönsuojeluviranomainen myös käsittelee asetuksen mukaiset lannan aumausilmoitukset ja ilmoitukset poikkeamisesta lannan levitysaikojen ajassa. Valvontaa tehdään pääsääntöisesti yleisöilmoitusten perusteella. Ilmoituksen vuoksi tehdään tarvittaessa tarkastus. Tarkastuksella edellytettyjen toimenpiteiden toteuttaminen valvotaan joko uusintatarkastuksella tai toimitettujen tietojen perusteella. Ympäristönsuojeluviranomainen voi myös antaa lausuntoja eläinsuojien rakennuslupiin, lähinnä lantaloiden asianmukaisuuteen ja tilavuuteen liittyen.

6.3.3 Eräiden orgaanisia liuottimia käyttävien toimintojen ja laitosten valvonta

Eräiden ilmaan johdettavien päästöjen rajoittamista koskevaa asetusta (64/2015), teollisuuden VOC-asetus, sovelletaan tiettyihin orgaanisia liuottimia käyttäviin toimintoihin, joiden toiminta merkitään ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Toiminnot voivat olla myös ympäristöluvanvaraisia.

Asetuksen mukaisia valvontakohteita on ympäristötoimen toimialueella muutama. Kohteiden valvontaa tehdään ympäristönsuojelulain valvontasuunnitelman mukaisesti ja tarpeen mukaan. Valvontakohteiden päästöraportoinnit tarkastetaan ja poikkeamiin reagoidaan.

6.3.4 Otsonikerrosta heikentävien aineiden käytön valvonta

EY:n asetus otsonikerrosta heikentävistä aineista (1005/2009) edellyttää, että kylmlaitteissa käytetään vaarattomia ja luonnonmukaisia kylmäaineita. Valtioneuvoston asetus fluorattuja kasvihuonekaasuja tai otsonikerrosta heikentäviä aineita sisältävien laitteiden käsittelijän pätevyysvaatimuksista (766/2016), koskee kyseisiä aineita sisältäviä laitteita asentavia, huoltavia ja kunnossapitäviä henkilöitä ja toiminnanharjoittajia. Asetuksen mukaisia kylmäaineita käytetään mm. erilaisissa teollisuuslaitoksissa, kuten elintarviketeollisuuden kylmävarastoissa, sekä autohuoltoliikkeissä. Suomen ympäristökeskus on laatinut valvontaohjeen otsonikerrosta heikentäviä aineita ja eräitä fluorattuja kasvihuonekaasuja sisältävien laitteiden huollosta valvoville viranomaisille.

Yleisvalvonta kuuluu ELY-keskuksille ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille. Oulun seudun ympäristötoimi tekee valvontaa pääsääntöisesti muun valvonnan yhteydessä. Puutteellisista laitteiden käsittelijöiden pätevyyksistä ilmoitetaan TUKES:lle.

6.3.5 Ympäristönsuojelumääräysten valvonta

Oulun seudun ympäristötoimen toimialueella on voimassa yhteiset ympäristönsuojelumääräykset. Määräyksillä ehkäistään ympäristön pilaantumista sekä vähennetään pilaantumisesta aiheutuvia haittoja paikalliset olosuhteet huomioiden.

Ympäristönsuojelumääräysten valvontaa tehdään pääsääntöisesti yleisöilmoitusten pohjalta. Yleisimmät valvontatehtävät liittyvät melu- ja pölyhaittoihin. Ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee hakemukset ympäristönsuojelumääräyksistä poikkeamiseksi ja joissain tapauksissa niihin liittyy valvontatoimia tai tarkastuskäyntejä. Ympäristönsuojelumääräykseen liittyvä ohjaus ja neuvonta työllistää yksikköä tasaisesti.

6.3.6 Ilmanlaadun seuranta

Kaikessa toiminnassa on tavoiteltava sellaista ilmanlaatua, jossa vaarallisista tai haitallisista aineista tai yhdisteistä ei aiheudu terveyshaittaa tai ympäristön pilaantumista. Kunnan on käytössä olevin keinoin turvattava hyvä ilmanlaatu alueellaan ja huolehdittava paikallisten olojen seurannasta. Oulussa ilmanlaadun seuranta on järjestetty yhteistyössä ilmaa kuormittavien

laitosten kanssa ja seurannasta vastaa Oulun seudun ympäristötoimi. Seuranta tehdään voimassa olevan seurantasuunnitelman mukaisesti kolmella mittauspisteellä. Seurattavia epäpuhtauksia ovat hiukkaset, typenyhdisteet, haisevat rikkiyhdisteet ja otsoni.

6.3.7 Määräys pilaantumisen ehkäisemiseksi YSL 180 §

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi tarkastuksen pohjalta antaa yksittäisen määräyksen, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi. Määräys voi koskea toimea tai rajoitusta, toiminnan tarkkailua tai tiedottamista taikka valvontaa varten tarpeellisten tietojen antamista. Määräys ei voi koskea luvanvaraista, ilmoituksenvaraista eikä rekisteröitävää toimintaa. Määräyksen noudattamista valvotaan tarpeen mukaan. Yksittäisten määräysten antamiset ovat hyvin harvinaisia.

6.3.8 Ympäristön tilan seuranta

Kunnan on alueellaan huolehdittava paikallisten olojen edellyttämästä tarpeellisesta ympäristön tilan seurannasta asianmukaisin menetelmin.

Meluselvitys ja meluntorjunnan toimintasuunnitelma laaditaan Oulussa viiden vuoden välein (yli 100 000 asukkaan väestökeskittymä). Meluselvityksessä kuvataan alueen nykyinen ja tuleva melutilanne, hiljaiset alueet sekä esitetään melulle altistuvien henkilöiden määrä ja melualueella olevien asuinrakennusten määrä. Oulussa meluselvitys on laadittu viimeksi vuonna 2022. Meluselvityksen pohjalta laaditaan meluntorjunnan toimintasuunnitelma. Suunnitelmalla pyritään torjumaan melua ja sen vaikutuksia sekä ehkäisemään melun lisääntymistä hiljaisilla alueilla. Oulun meluntorjunnan toimintasuunnitelma valmistuu vuoden 2024 aikana.

Oulussa pyritään turvaamaan ja hoitamaan ranta-alueilla esiintyvien uhanalaisten lintujen pesimäympäristöjä. Työtä tehdään seurantaryhmän ohjaamana. Seurantaryhmä koostuu viranomaisten ja Oulun kaupungin edustajista, merkittävillä ranta-alueilla toimivien tahojen edustajista sekä Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen edustajasta.

Ympäristötoimi ylläpitää ympäristön tilaa koskeva seurantatietoa toimialueellaan. Seurantatieto sisältää tietoja seudun luonnonoloista, ympäristökuormituksesta sekä -valvonnasta. Tavoitteena on hahmottaa tietojen pohjalta sekä ympäristön tämänhetkistä tilaa että tulevaa kehitystä.

7. Jätelain valvonta

7.1 Jätelain 100 §:n mukaiset kohteet

Jätteen ammattimaista keräystoimintaa harjoittavan toimijan on tehtävä ilmoitus keräystoiminnasta kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Ilmoituksen perusteella ympäristönsuojeluviranomainen merkitsee toiminnan jätehuoltorekisteriin. Ammattimaisella toiminnalla tarkoitetaan esim. kunnan, tuottajayhteisön tai jätehuollon palveluyritysten järjestämiä jätteen vastaanottoaikoja. Keräyspisteet voivat olla esim. hyötyjättepisteitä, jäteasemia taikka

SE-romun tai metalliromun vastaanottoaikoja. Tarvittaessa ilmoituksen käsittelyn yhteydessä tehdään tarkastus.

Oulun seudun ympäristötoimen toimialueella jätehuoltorekisteriin merkintöjä on tehty 33 kappaletta, joihin sisältyy valvottavia keräyspisteitä reilusti yli sata. Vuosittain käsiteltävässä jätehuollon valvontasuunnitelmassa määritetään vuoden aikana tarkastettavien keräystoimintojen lukumäärä. Tarkastuksella keskitytään keräyspisteen siisteyden valvontaan, tietojen ajantasaisuuteen ja ohjeistuksen riittävyteen. Tarkastustiheyteen vaikuttavat toiminnan laajuus, kerättävät jätejakeet ja toiminnasta aiheutuva pilaantumisen vaara. Hyötyjätepisteiden ja kampanjaluonteisten keräysten valvontatarve on vähäisempää kuin muiden jätehuoltorekisteriin merkittyjen toimintojen valvonta. Tarkastettavat kohteet valitaan alueellisesti ja toiminnanharjoittajakohtaisesti niin, että kaikki keräyspisteet tarkastetaan vähintään kerran 10 vuodessa.

7.2 Jätteiden kansainväliset siirrot

Suomen ympäristökeskus (SYKE) on laatinut kansainvälisten siirtojen toteuttamista koskevan tarkastussuunnitelman vuosille 2023–2025. Suunnitelmassa tarkastusten painopisteiksi on määritelty SE-romu, romuautot ja niiden varaosat, varastetut jätteet, rakennus- ja purkujäte ja muovijäte sekä menettelytavat vihreän jätteen kanssa. SYKE toivoo kuntien ympäristönsuojeluviranomaisen huomioivan painopisteet valvonnassaan.

Oulun seudun ympäristötoimi valvoo kansainvälisiä siirtoja ympäristönsuojelulain valvontaohjelman mukaisten tarkastusten sekä jätehuoltorekisteriin merkittyjen keräystoimintojen valvonnan yhteydessä. Tämän lisäksi valvontaa tehdään yleisöilmoitusten perusteella esille tulevilla kohteilla. Ympäristötoimen valvomissa toiminnoissa on vain muutama toimija, joiden toimintaan liittyy tai voidaan olettaa liittyvän kansainvälisiä jättesiirtoja.

7.3 Jätelain 124 §:n mukaiset tarkastukset

Ympäristötoimen toimialueella vaarallista jätettä tuottavia toimintoja tarkastetaan resurssien salliessa projektiluontoisesti. Valvontaa tehdään myös yleisöilmoitusten pohjalta sekä ympäristönsuojelulain mukaisen valvonnan yhteydessä. Viimeisin projekti on tehty vuonna 2018, jolloin kartoitettiin ja tarkastettiin autokorjaamoja.

Oulun seudun ympäristötoimen toimialueelta ei ole kattavaa rekisteriä vaarallisia jätteitä tuottavista toimijoista.

7.4 Jätelain yleinen valvonta

Jätelain yleinen valvonta kohdistuu roskaantumisen valvontaan ja jätehuoltomääräysten valvontaan. Valvontaa tehdään pääsääntöisesti haittailmoitusten tai muilta viranomaisilta tulleiden tietojen pohjalta.

Roskaantumisen ja jätehuoltomääräysten valvonnassa tarkastus on usein tarpeen tilanteen selvittämiseksi. Tarkastuksen perusteella annetaan tarpeelliset kehotukset, joiden noudattaminen tarkastetaan tarvittaessa uusintatarkastuksella.

Järjestettyyn jätehuoltoon liittyvien valvontaa tehdään jätehuoltoviranomaiselta saatujen tietojen pohjalta. Liittymättömiä kiinteistöjä kehoitetaan liittymään järjestettyyn jätehuoltoon, ja jos kehotusta ei noudateta, voi johtokunta määrätä kiinteistön liittymään hallintopakkomennettelyllä.

8. Muun lainsäädännön mukainen valvonta

8.1 Maa-aineslain valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii maa-aineslain mukaisena lupa- ja valvontaviranomaisena. Mikäli maa-aineslain mukainen ottamistoiminta edellyttää sekä maa-aineslain että ympäristönsuojelulain mukaista lupaa, toimintaa koskevat hakemukset käsitellään yhdessä ja ratkaistaan samalla päätöksellä (yhteislupa).

Oulun seudun ympäristötoimen toimialueella on voimassa olevia maa-aineslupia 156 kpl, joista 27 kpl on yhteislupia (tilanne 31.10.2023). Kohteista 55 kpl (35 %) sijaitsee luokitellulla pohjavesialueella.

Maa-ainesten ottotoimintaa ja yhteislupia valvotaan säännöllisesti. Toiminnan aikana maa-aineskohteet tarkastetaan vähintään vuosittain. Alue voidaan tarkastaa useampiakin kertoja vuodessa, mikäli ottotoiminnan laatu ja laajuus sitä vaativat.

Osassa kalliokiviaineksen ottoalueita on vielä voimassa erilliset maa-aineksen ottoluvat ja ympäristöluvut louhinnalle ja murskaukselle. Näillä alueilla ympäristöluvan valvontaa toteutetaan ympäristönsuojelulain valvontaohjelman mukaisesti. Maa-aineksen ottoa valvotaan vuosittain.

Luvitetun toiminnan lisäksi valvontaan kuuluvat kotitarveottoalueet, joiden valvonta perustuu projektiluontoiseen valvontaan tai yleisöilmoituksien pohjalta tehtävään valvontaan.

8.2 Vesilain valvonta

Vesilain valvontaviranomaisina toimivat ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen eriteltyyn toimivaltaan kuuluu vesien johtamista koskevia päätösasioita sekä ojitusasioihin liittyvien erimielisyyksien ratkaiseminen ei luvanvaraisen toiminnan ja ojitustoimitusten ulkopuolelle jäävien tapauksien osalta. Ojitukseen liittyviä erimielisyyksiä tulee ratkottavaksi muutamia tapauksia vuosittain, pääsääntöisesti tapaukset selviävät neuvottelujen avulla ilman johtokuntakäsittelyä.

8.3 Vesihuoltolain valvonta

Vesihuoltolain valvontaviranomaisina toimivat ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi hakemuksesta myöntää vapautuksen vesijohto- tai jätevesiviemäriverkostoon sekä hulevesiviemäriin liittymisestä. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen myös valvoo vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella kyseisiin verkostoihin kuuluvien kiinteistöjen liittymisvelvollisuutta.

Valvontaa tehdään yhteistyössä vesihuoltolaitosten kanssa. Valvonnan ensisijaiset keinot ovat neuvonta ja kehottaminen. Tarvittaessa ympäristönsuojeluviranomainen voi antaa määräyksen kiinteistö liittymiseksi kyseiseen verkostoon.

8.4 Maastoliikenne- ja vesiliikennelain valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee maastoliikennelain (1710/1995) mukaisen moottorikäyttöisillä ajoneuvoilla samassa maastossa tapahtuvan kilpailun tai harjoitusten vaatimaan luvan ja hyväksyy moottorikelkkareittien reittisuunnitelmat ja reitinpitäjät. Maastoliikennelain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten yleinen valvonta kuuluu ELY-keskukselle ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee vesiliikennelain (782/2019) mukaisen moottorikäyttöisellä vesikulkuneuvolla samalla vesialueella suoritettavien kilpailujen tai toistuvien harjoitusten vaatimat luvat. Vesiliikennelain valvonta kuuluu ympäristöhaittojen ehkäisemisen ja niiden torjunnan osalta toimivaltaiselle ELY-keskukselle.

Oulun seudun ympäristötoimessa käsitellään muutaman vuoden välein maastoliikennelain mukaisia asioita. Vesiliikennelain mukaisia päätöksiä ei toimialueella ole tehty yhtäkään.

8.5 Kemikaalilain valvonta

Kemikaalilain (599/2013) 11 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo kemikaalien käyttöolosuhteita ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Valvonta kohdistuu toiminnanharjoittajan velvoitteisiin huolehtia ympäristöhaittojen ehkäisemisestä ja torjumisesta kemikaalien varastoinnissa ja käytössä. Valvontaa tehdään kemikaalien käyttö- ja varastointipaikoissa osana muuta ympäristövalvontaa mm. ympäristölupavelvollisten, ilmoitusvelvollisten ja rekisteröitävien toimintojen valvonnan yhteydessä.

Kemikaalivalvontaan kuuluu REACH-asetuksen, biosidi-asetuksen ja POP-asetuksen sekä elohopea-asetuksen valvontaa.

8.6 Merenkulun ympäristönsuojelulain valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen hyväksyy huvivenesatamien ja kalasatamien (vuotuinen lasti < 20 000 kg) jätehuoltosuunnitelmat ja valvoo näiden satamien jätehuoltoa.

Jätehuoltosuunnitelmat tulee tarkastaa vähintään viiden vuoden välein tai jos sataman toiminnassa tai jätehuollossa tapahtuu muutoksia.

Oulun seudun ympäristötoimen toimialueella on noin 30 kpl satamia, joiden jätehuoltosuunnitelman hyväksyminen kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan. Satamien jätehuolto tarkastetaan vuoden sisään jätehuoltosuunnitelman hyväksymisestä ja tarvittaessa. Tämän lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo muiden pienien venepaikkojen jätehuollon järjestämistä ja yleistä siisteyttä jätelain mukaisesti. Kyseisiä venepaikkoja on toimialueella noin 20 kpl.

8.7 Luonnonsuojelulain valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvat luonnonmuistomerkkien rauhoittamispäätökset ja rauhoituksen lakkauttamispäätökset. Luonnonmuistomerkkihakemuksia tulee käsittelyyn harvoin, ei edes vuosittain.

Luonnonsuojelulain valvontavastuu kuuluu ELY-keskuksille. Ympäristötoimi toimittaa ELY-keskukselle tiedoksi tietoonsa tulevat luonnonsuojelulain mukaiset rikkomusepäilykset.

9. Valvonnan organisointi ja resurssit

9.1 Henkilöstöresurssit

Ympäristönsuojeluyksikön henkilöstöön kuuluvat ympäristönsuojelupäällikkö, 13 ympäristötarkastajaa, ilmastoasiantuntija ja kaksi ympäristöasiantuntijaa. Luvitus- ja valvontatehtäviin on käytössä 12 htv. Ilmanlaadun seurantaan on käytössä 0,5 htv. Viimevuosien aikana ympäristönsuojeluyksikön työpanoksesta noin 30 % on kohdistunut valvontaan. Tähän sisältyvät niin suunnitelmallinen määräaikaishavaintovalvonta, kuin ilmoitusten tai muiden havaintojen pohjalta tehtävä muu valvontakin. Ympäristönsuojelulain mukaista valvontaa suorittavat kaikki ympäristötarkastajat, maa-aineslain mukaista valvontaa neljä ja jätelain mukaista kuusi ympäristötarkastajaa.

Jokaiselle valvontaohjelmaan kuuluvalla kohteella on nimetty vastuuvälvoja ja varavälvoja. Pääsääntöisesti yhdellä ympäristötarkastajalla on muutaman toimialan laitoksia vastuullaan, jotta välvoja pystyy erikoistumaan toimialaan ja sitä koskevaan lainsäädäntöön. Ympäristötoimessa työtä tuetaan toimialakohtaisilla tiimeillä. Tiimityöskentelyn tavoitteena on yhdenmukaistaa ja linjata toimialakohtaista valvontaa sekä tarjota tukea tarkastajille valvontatyössä. Osaamisesta huolehditaan osallistumalla aktiivisesti koulutuksiin.

Lupavelvollisten, rekisteröityjen ja yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvien kohteiden määräaikaistarkastukseen kuluvan kokonaisajan on arvioitu oleva keskimäärin kolme työpäivää. Maa-aineslainvalvontaan kuuluvan tarkastuksen kokonaisajan on arvioitu olevan keskimäärin kaksi työpäivää. Jätelain mukaisessa valvonnassa eniten on roskaantumiseen liittyviä valvontatehtäviä, joihin käytetty työaika vaihtelee huomattavasti tapauskohtaisesti. Suurin osa

tapauksista pystytään hoitamaan sujuvasti, mutta haastavimmat tapaukset kestävät useita vuosia ja vievät useita työpäiviä.

9.2 Priorisointi

Valvonnassa priorisoidaan ensisijaisesti valvontaohjelman ja -suunnitelman mukainen määräaikaivalvonta. Valvontaohjelman ja -suunnitelman mukaisessa määräaikaivalvonnan suunnittelussa on huomioitu toiminnan aiheuttama ympäristön pilaantumisen riski. Ilmoitusten pohjalta saapuvat haittailmoitukset pyritään käsittelemään kohtuullisen ajan kuluessa. Mikäli haittailmoituksen perusteella arvioidaan, että asiasta voi aiheutua akuuttia ympäristön pilaantumista, nousee ilmoituksen käsittely priorisoinnissa ensisijaisesti hoidettaviin.

9.3 Viranomaisten välinen yhteistyö

Yhteistyötä mm. valvonnan, yhteistarkastusten ja tiedonvaihdon osalta tehdään monen viranomaisen kanssa. Säännöllisiä palaveriteita pidetään alueellisten jätehuoltoviranomaisten ja vesihuoltolaitosten kanssa. Säännöllistä yhteistyötä tehdään myös alueellisen ELY-keskuksen, rakennusvalvontaviranomaisen, terveysuojeluviranomaisen, pelastusviranomaisen, poliisin ja syyttäjän kanssa. Lisäksi yhteistyötä on TUKES:n, ruokaviraston ja maaseututoimen kanssa.

9.4 Tietojärjestelmät

Ympäristösuojeluviranomaisen sähköinen asiointipalvelu on ePermit. Palvelun kautta pystyy jättämään suurimman osan ympäristösuojeluviranomaiselle kuuluvista lupahakemuksista, ilmoituksista ja rekisteröinti-ilmoituksista. Yleisöilmoitukset ohjataan jättämään ensisijaisesti Oulun kaupungin sähköisen palautepalvelun kautta.

Ympäristösuojeluviranomaisen sähköisenä arkistona sekä lupa- ja päätösasioiden valmistelun työkaluna toimii Oulun kaupungin asianhallintajärjestelmä Loota. Lootassa muodostetaan ja tallennetaan myös valvontatyöhön liittyvät pysyvästi säilytettävät asiakirjat, kuten tarkastuskertomukset, valvontakirjeet ja kehotukset.

Valvontatyökaluna toimii Trimble Locus Cloud. Trimble Locusta käytetään valvontatietojen, mm. ilmoitusten, yhteydenottojen, tarkastuksien ja seurantatietojen kirjaamiseen. Periaatteena on, että valvonnassa muodostuva tieto on kirjattu Locuksen valvontapuolelle ja valvontatyötä pystytään suorittamaan pääsääntöisesti Locusta käyttäen. Kun Lootassa muodostetaan ja tallennetaan valvontaan liittyviä pysyvästi säilytettäviä asiakirjoja, ovat asiakirjat käytettävissä myös Locuksen kautta. Valvontatietojen kirjaamisvastuu on kullakin ympäristötarkastajalla. Valvontakohteiden tietojen ajantasaisuudesta vastaa kunkin kohteen vastuualvoja ja ilmoituksen pohjalta valvontaan otetulla kohteella valvontaa suorittava tarkastaja. Locuksen lupapuolta käytetään lupakäsittelyn päätoimenpiteiden kirjaamiseen. Myös ePermitissä vastaanotetut hakemukset siirretään lupapuolelle. Kirjaamisvastuu on asiaa käsittelevällä ympäristötarkastajalla.

Valtakunnalliseen ympäristönsuojelun tietojärjestelmä YLVAan tallennetaan tiedot ympäristönsuojelulain mukaisista lupa, yleisen ilmoitusmenettelyn ja rekisteröityjen toimintojen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen antamista päätöksistä ja niihin liittyvistä valitusviranomaisen päätöksistä. Lisäksi YLVAan kirjataan tiedot jätelain 100 §:n mukaisista ilmoituksista ja tiedot hyväksytyistä satamien jätehuoltosuunnitelmista. Valvontasuunnitelman laatimisen aikaan YLVA:n kautta on käytössä vuosiraportointi energiantuotantolaitoksilla. Maa-aineslupatietojärjestelmä NOTTOon kirjataan myönnettyt maa-ainesluvut. Toiminnanharjoittajat raportoivat vuosittaiset ottomäärät NOTTO-tietojärjestelmän kautta.

Ympäristötoimen työtä ohjaavat prosessikuvaukset, menettelyohjeet, toimialakohtaiset oppaat ja ohjeet tallennetaan Oulun kaupungilla käytössä olevaan TEKEVÄ-toimintajärjestelmään.

Oulun seudun ympäristötoimi

(Hailuoto, Kempele, Liminka, Lumijoki, Muhos, Oulu, Tyrnävä)

Käyntiosoite: Solistinkatu 2, Oulu